

M. Saim UYSAL

Enflasyon zirvede, stagflasyon kapıda

5.10.2018

Eylül ayı enflasyon oranları açıklandı. TÜFE ve ÜFE oranlarında tarihi zirveler (son on beş yılın rekorları) görüldü. Aylık bazda TÜFE piyasa beklentisinin üstünde %6.30, ÜFE ise %10.88 oldu. Yıllık bazda ise TÜFE %24.52, ÜFE ise %46.15'e geldi. Bu TÜFE oranı ile Dünya'da 7.durumdayız.

TÜFE ile ÜFE arasındaki makas da %21.63 gibi çok yüksek oranda. Bu fark kanalıyla maliyet baskısı da önümüzdeki dönemlerde tüketici fiyatlarına yansıtacak. Çekirdek enflasyonun aylık %6.75, yıllık %24.1'e yükselmesi enflasyonun petrol fiyatının da aşırı yükselmesi ile kısa vadede düşmeyeceğini aksine yıl sonuna doğru %26-27 bandına oturacağını gösteriyor. Merkez Bankası enflasyon nedenleri olarak temel mallardaki kur kaynaklı fiyat artışlarını gösterdi.

Enflasyon problemi, ekonomimizin dışa açıldığı tarihten bu yana radikal olarak çözülemeyen önemli bir sorunu. Zaman zaman yüksek kamu açıkları, yüksek cari açıklar ve yanlış kur rejimleri (2001 sabit kur) ve nihayet 2013 sonrasında ise aşırı kredi genişlemesi ve yüksek döviz borçluluğunun (özellikle özel sektör döviz borcu) ikiz açık dediğimiz yüksek cari açık ve bütçe açıkları ile birleşmesi enflasyon nedenleri olarak karşımıza çıkıyor.

Özellikle son dönemde yaşadığımız süreç, Nisan/2018 den sonra erken seçim kararı ile başlayan dönemde Kredi Garanti Fonu, vergi indirimi, teşvik ve sübvansiyon (Akaryakıttaki ÖTV gibi) uygulamaları ile aşırı genişlemeci politikalar parasal genişlemeye neden olup enflasyonun yükselmesine neden oldu.

Kamu ve özel sektör toplam borcumuzun milli gelirimizin yarısını aşması ile cari açığımızın da %6.5 lara yükselmesi ve jeopolitik riskler ile A.B.D. gerginliği ülke kırılma algısını arttırdı. (CDS ler 578 lere kadar yükseldi) Ağustos ayında başlayan kur şoku gelişen piyasalarda bizi negatif ayırttırdı. Döviz kuru ciddi değer kazandı. Türk Lirası ise değer kaybına uğradı. (Reel kur efektif endeksi 61.5'e düştü. Zamanında önlem alınmayan enflasyon devalüasyona, bu da makroekonomik göstergelerin

ve fiyatlandırma davranışlarının bozulmasına ve faiz artışlarına neden oluyor.

Kısaca bugüne nasıl geldiğimizi izah ettikten sonra iki hususu vurgulamakta yarar var. Bunlardan birincisi enflasyon devalüasyon sarmalında başlangıç kesinlikle enflasyon oluyor. Fiyat istikrarı sağlamadan hiçbir makro ekonomik sorunlarımızı kalıcı bir şekilde çözemiyoruz. Bu konuda siyasi karar mercilerinin çok hassas olması gerekiyor. Gelir-gider dengesi dikkate alınmadan, ödenebilirlik hususu gözetilmeyerek devamlı borç alınarak optimum dengeler oluşturabilmek mümkün değildir.

Diğer yandan yaşadığımız bu enflasyonist süreçte tek olumlu göstergemiz olan büyümemizde önemli oranda düşüşler olacağına işaretleri gelmeye başladı. Ekonomik güven endekslerinin hemen hemen tümünde düşüşler var. Türkiye İmalat Satınalma Yönetici Endeksi (PMI) Eylül ayında 42.7 ye geriledi. Son üç aydır bu göstergenin 50'nin altında kalması ekonominin enflasyonist sürece rağmen durgunluğa doğru gittiğini göstermektedir. Aynı süreçte sanayi üretiminin gerilemeye başlaması da bu süreci doğruluyor. Üretici fiyat endeksinin %46, çekirdek enflasyonun %24'lerde olması ve petrol fiyatlarındaki artışlar bu süreçle birleşince "stagflasyon" yani enflasyon içinde durgunluk nerdeyse kesin gibi. Talebin daralmaya başladığı bu süreçte üreticiler bu yüksek maliyet baskısı altında kalırlar ve bunları da yansıtamazlarsa hem bu firmalar hem de ekonomimiz ciddi sıkıntı yaşar. Aylar önce bu tehlikeyi uyarın yazılar yazmıştık. Enflasyon – devalüasyon – faiz artışı beklentisi ekonomik dengelerin sürdürülebilirliğini engellemektedir. Yüksek enflasyon sonucu reel faizimizin yok olması ile faiz artışı beklentisi yine gündemde.

Her yazımızın sonunda tekrarladığımız bir hususu tekrar vurgulamak istiyoruz. Evrensel standartlarda demokrasi ve hukuk reformu başta olmak üzere yapısal reformlara süratle başlamak zorundayız.